

Aile çocuğun ilk sosyal, duygusal vb. pek çok deneyimlerini edindiği yerdir. Doğal olarak da kişilik gelişiminde aile çok önemli bir rol oynamaktadır. Çocuğun aile ortamında olumlu kişilik özellikleri geliştirmesi, iyi bir eğitim alması ve bütüncül olarak gelişimi için ailenin çocuğa karşı sergilediği tutumlar çok önemlidir. Çocuğun tutarlı davranışlar göstermesi, kendi kendine yeten bir birey olması, özerk davranması, sağlıklı sosyal ilişkiler kurabilmesi için anne ve babasıyla sağlıklı ilişkiler kurması gerekmektedir. Bunun için de aile bireyleri çocuklarına sağlıklı tutumlar sergilemelidir.

Anne baba tutumları bir takım faktörlerden etkilenebilir. Bunlar; anne babanın kişilik özellikleri, yetiştikleri çevre ve sosyo-kültürel yapıları gibi olabilir. Örneğin; anne babanın kendi çocukluklarında olumsuz tutumlarla karşılaşmaları kendi çocuklarına da olumsuz tutum sergilemelerine neden olabilmektedir.

EBEVEYN TUTARLILIĐI

Anne-babanın kendi içinde ve birbirleriyle ortaklaşa bir anlayışla hareket etmesi tutarlı davranmaktır. Tutarlı olmaz iseler; çocuklar sınırları anlamamakta ve ne zaman nasıl bir sonuçla karşılaşacaklarını bilmemektedirler. Sınırların belirsiz olması verilen zaman diliminde çocukların yeterince özgür olmalarından çok, neler yapacaklarını düşünmekle geçecektir. Anne-baba fikir ayrılıklarına düştüklerinde bu durumu çocuğun yanında konuşmamalıdır. Daha önceden kararlaştırılan bir anlayışla çocuklarına yaklaşmalı ve ayrışılan noktalar çocuk yokken konuşulmalıdır.

EBEVEYN TUTUMLARI

Çocuğun gelişimini olumsuz etkileyen anne-baba tutumları;

- Otoriter Tutum
- İlgisiz Tutum
- Tutarsız Tutum
- Aşırı İzin Verici/Hoşgörülü Tutum
- Aşırı Koruyucu Tutum
- Mükemmeliyetçi Tutum

Çocuğun gelişimini olumlu etkileyen anne-baba tutumları;

- Demokratik Tutum

1. Otoriter Tutum:

Bu tutumu benimseyen anne-babalar;

- Aşırı kontrollüdür.
- Çocuklarıyla etkileşimlerinde daha az sıcak ilişkiler kurar.
- Kurallar katı bir şekilde uygulanır.
- Ailenin istediği davranışlar yerine getirilmediğinde çocuk cezalandırılır.
- İtaate önem verilirken çocukla ikili iletişime girilmemesine dikkat edilir.
- Çocuğunun gelişim düzeyini ve isteklerini dikkate almadan, ondan kendilerinin uygun gördüğü gibi davranmalarını ister.

Bu tutumu benimseyen anne-babaların çocukları;

- o Öfke ve kızgınlık duygularını açıkça belirtmez.
- o Daha bağımlı ve daha zayıf ilişkilere sahip olabilirler.
- o Daha itaatkar ve saldırgan olma eğilimindedirler.
- o Tedirginlik, stres, mutsuzluk, kararsızlık ve özgüven eksikliği görülebilir.

2. İlgisiz Tutum:

Bu tutumu benimseyen anne-babalar;

- Çocuğunun istek ve gereksinimlerine karşı kayıtsız davranırlar.
- Çocuklarını önemsemezler.
- Çocuklarının ihtiyaçlarını görmezden gelirler.

Bu tutumu benimseyen anne-babaların çocukları;

- o Zamanla olumsuz davranışlar göstermeye başlarlar.
- o Sevgisiz ortamda büyüyen çocuk, dikkat çekmek ve çevreye varlığını ispatlamak için çaba sarf eder.
- o Saldırgan, iletişim sorunları yaşayan ve özgüveni düşük bireyler olabilirler.

3. Tutarsız Tutum:

Bu tutumu benimseyen anne-babalar;

- Aşırı hoşgörülü davranış ile otoriter tutum arasında gidip gelirler.
- Aynı çocuk için ebeveynlerden birinin doğru bulduğu davranışı diğeri yanlış olarak değerlendirmektedir.

Bu tutumu benimseyen anne-babaların çocukları;

- o Farklı uygulamalar çocuğun kişilik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilir.
- o Onaylanan davranışın ne olduğu çocuk tarafından anlaşılmadığı için sorun yaşanır.
- o Karar vermekte zorlanan, diğere insanlara güven duymayan, dengesiz, tutarsız, aşırı isyankar ya da boyun eğici bireyler olarak yetişebilirler.

4. Aşırı İzin Verici/Hoşgörülü Tutum:

Bu tutumu benimseyen anne-babalar;

- Çocuklarının istekleri mantıklı olmasa bile yerine getirirler.
- Anne-babaların isteklerinden çok çocukların istekleri ön plandadır.
- Çocuğa herhangi bir sınır konmaz ve sınırsız özgür olabilecekleri bir ortam yaratır.
- Çocuğun hatalı davranışları hoşgörü ile karşılanır ve kabul görür.

Bu tutumu benimseyen anne-babaların çocukları;

- o Kendine güvenen, yaratıcı bir birey olarak yetişmeler de olumsuz davranışlarla karşılaşılabilir.
- o Sosyal açıdan daha az sorumluluk alan bireyler olabilirler.
- o Sosyal gelişim ve özdenetim konusunda daha fazla sorun yaşarlar.
- o Doğruyu yanlış ayırt etmede sorun yaşayabilirler.

5. Aşırı Koruyucu Tutum:

Bu tutumu benimseyen anne-babalar;

- Çocuklarını aşırı derecede korur ve kontrol ederler.
- Çocuğun başarabileceği pek çok şey anne-baba tarafından yapılır.
- Çocukların kendi deneyimleri yoluyla öğrenmeleri, ebeveynler tarafından engellenir.

Bu tutumu benimseyen anne-babaların çocukları;

- o Kendini savunamayan, karar verme becerileri gelişmemiş ve kendi işini yapamayan bireyler olarak yetişebilirler.

6. Mükemmeliyetçi Tutum:

Bu tutumu benimseyen anne-babalar;

- Yaşantıları boyunca ulaşamadıkları amaçlara kendi çocuklarının potansiyeline bakmadan ulaşmalarını bekler.
- Çocuklarından beklentileri yüksektir.
- Çocuklarının hata yapmalarını kabullenemezler.

Bu tutumu benimseyen anne-babaların çocukları;

- Ağır beklentiler altında ezilerek sağlıklı bir kişilik geliştiremeyebilirler.
- Hayatlarında hep başarıya yönelik çabalarlar ve istedikleri seviyeye ulaşamadıklarında hayal kırıklığı yaşarlar.
- Kendilerini çoğu zaman beceriksiz hissederler.
- Kendilerini değersiz ve başarısız hissederler.
- Kaygı düzeyi yüksek bireyler olurlar.

7. Demokratik Tutum: (Aileden Beklenen)

Bu tutumu benimseyen anne-babalar;

- Çocuklarına sıcak davranır.
- Koşulsuz sevgi ve saygı gösterilir.
- Çocukların her durumda düşüncelerini belirtmelerini ve paylaşmalarını desteklerler.
- Davranışları birbiriyle tutarlı ve kararlıdır.
- Her çocuğun kendine özgü bir gelişim kapasitesi olduğunu bilir ve ona uygun davranırlar.
- Çocuklarından gelişimlerine uygun düzeyde olgun davranmalarını beklerler.
- Çocuklarına sorumluluk verirler.
- Çocuklarının özerk davranışları desteklenir.

Bu tutumu benimseyen anne-babaların çocukları;

- Sosyal ve duygusal anlamda daha yeterlidirler.
- Diğer bireylerle daha çok işbirliği içerisindedirler.
- Kendine güvenen, uyumlu, yaratıcı, bağımsız, sorumluluk sahibi, insanlara güvenebilen ve sevilen bireyler olarak yetişirler.

AİLELERE ÖNERİLER

Ruhsal ve sosyal açıdan sağlıklı bireyler yetiştirmeleri için anne ve babaların çocuklarına yönelik davranışlarında dikkat etmesi gereken noktalar şu şekilde özetlenebilir:

- Öğüt verilmemeli, örnek olunmalıdır. Çocuklar en çok model alarak öğrenirler.
- Başarıları değil çabaları takdir edilmelidir.. Başarı ardından gelecektir.
- Çocuğun adına kadar verilmemeli, ona tercihler sunularak kendi kararlarını verebilmesi sağlanmalıdır. Çocuklara günlük yaşamda, karar verme davranışı kazanabilmeleri için ortamlar sağlanmalıdır.
- Çocuğun düşüncelerine saygı gösterilmeli ve alınan kararlarda onun da fikri sorulmalıdır.
- Başkalarıyla ve özellikle de kardeşleriyle kıyaslanmamalıdır.
- Çocuğun her davranışı doğrudan onaylanmamalıdır. Olumlu davranışları takdir edilmeli, olumsuz davranışları açıklanarak uyarılmalıdır.
- Çocuğun olumsuz davranışları yerine olumlu davranışları ön plana çıkarılmalıdır.
- Çocuk koşulsuz sevimlidir. Anne ve babanın sevgisi bir koşula bağlı olmamalıdır. "Şu davranışı yaparsan seni severim, şunu yapmazsan seni sevmem" şeklindeki ifadeler veya davranışlar çocuğun ruh sağlığını olumsuz yönde etkiler.
- Çocuklara birer birey olarak saygı gösterilmelidir. Anne-baba çocuklarını, kendinin küçük bir kopyası olarak düşünmemeli ve onların farklı kişilik özelliklerine sahip olduğunu kabul etmelidir.
- Çocuğun duygularını rahatlıkla ifade edebileceği ortamlar sağlanmalıdır.
- Çocuklara, gelişim düzeylerine uygun kurallar konulmalı ve bu kuralların gerekçeleri açıklanmalıdır. Örneğin "Yemeğini bitirmelisin çünkü iyi beslenmek bizi hastalıktan korur" gibi...
- Çocukların günlük yaşamlarında problem çözme becerileri geliştirmeleri desteklenmelidir.

- Aileler çocuklarına nitelikli zaman ayırmalıdır. Ayrılan zamanın niceliği değil niteliği önemlidir. Çocuğun sadece yanında bulunmak yeterli değildir. Önemli olan onunla göz teması kurarak, sohbet ederek ve gelişimlerini destekleyecek etkinlikler yaparak vakit geçirmektir.
- Gelişimine uygun etkinliklerde bağımsız davranış gösterme fırsatı sunulmalıdır.
- Çocuklara gelişimlerine uygun sorumluluk verilmelidir. Örneğin, akşam yemeği için masa hazırlamada çocuktan peçeteleri yerleştirmesi veya masa örtüsünü sermede yardım etmesi istenebilir.

ÇOCUK BÜYÜTMEK İLE ÇOCUK YETİŞTİRMEK BİRBİRİNDEN FARKLIDIR.

KAYNAKÇA

- * MEB Okul Öncesi Aile Destek Eğitim Rehberi, Ankara: MEB Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, 2013.
- * Günalp, A. (2007). Farklı anne baba tutumlarının okul öncesi eğitim çağındaki çocukların özgüven duygusunun gelişimine etkisi (Aksaray ili örneği) (Doctoral dissertation, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- * Erdoğan, Ö., & Uçukoğlu, H. (2011). İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Anne-Baba Tutumu Algıları İle Atılganlık ve Olumsuz Değerlendirilmekten Korkma Düzeyleri Arasındaki İlişkiler. Kastamonu Eğitim Dergisi.